

Mrozowski, Krzysztof

Prace nad historią stowarzyszeń technicznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 809-810

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Oczywiście obchody były również okazją dla popularyzacji dziejów kanału, a zwłaszcza przebiegu jego projektowania i budowy oraz okoliczności polityczno-ekonomicznych, które przyczyniły się do podjęcia tej inwestycji.

Główne uroczystości miały miejsce w Augustowie w okresie między 15 a 29 czerwca 1973 r. Wybór tych dat wynikał z jednej strony z faktu rozpoczęcia prac nad projektem kanału przez ówczesnego podpułkownika Ignacego Prądyńskiego właśnie w czerwcu 1823 r., a z drugiej z tradycyjnie, corocznie obchodzonych w tym czasie Dni Augustowa. Program obejmował 25 różnego rodzaju imprez popularno-naukowych, kulturalnych i sportowych.

Obchody rozpoczęła uroczysta sesja Powiatowej Rady Narodowej w Augustowie oraz Towarzystwa Miłośników Ziemi Augustowskiej. Wygłoszono na niej trzy referaty: Marii Marandy *Dzieje i przyszłość Kanału Augustowskiego*, inż. Leonarda Budryka *Wstępna koncepcja zagospodarowania przestrzennego zabytkowej części Kanału Augustowskiego* oraz mgra Marka Kędzierzawskiego *Zanieczyszczenie wód i ochrona środowiska na terenie powiatu augustowskiego*.

Następnego dnia, tj. 16 czerwca, odbyło się otwarcie Muzeum Kanału Augustowskiego, które zlokalizowano w zabytkowym domku, pochodzącym z czasów budowy obiektu, usytuowanym w Augustowie w bezpośrednim sąsiedztwie śluzy na kanale. Pierwsza ekspozycja objęła wydawnictwa poświęcone Kanałowi Augustowskiemu oraz stanowiące źródła do jego historii, kolekcję instrumentów mierzniczych z pierwszej połowy XIX w. i zestaw dokumentacji technicznej powstałej w związku z odbudową kanału po zniszczeniach wojennych jak również dla bieżących potrzeb gospodarki wodnej. Ekspozycja ta została urządzona przy pomocy Muzeum Techniki w Warszawie.

Ważnym momentem obchodów było odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej saperom polskim, którzy budowali kanał przed 150 laty, a po ostatniej wojnie rozminowali go ocalając od zniszczenia. W czasie wiecu, który zorganizowano po odsłonięciu tablicy, jednostka wojskowa z Ełku podjęła zobowiązanie o sprawowaniu patronatu nad zabytkową częścią kanału.

Dla upamiętnienia jubileuszu został wybity specjalny medal, na awersie którego umieszczono artystycznie zinterpretowany widok śluzy oraz napis „150 lat Kanału Augustowskiego”, a na rewersie herb Augustowa z datą 1973. Wydano również specjalne metalowe znaczki pamiątkowe oraz okolicznościowy afisz.

Za bardzo ważne dla popularyzacji tematu trzeba uznać nowe wydanie publikacji Jerzego Górewicza i Bolesława Orłowskiego *Kanał Augustowski*¹, w której autorzy przedstawili dzieje obiektu, jego obecny stan oraz perspektywy wykorzystania.

Przygotowaniem obchodów 150-lecia rozpoczęcia budowy Kanału Augustowskiego kierował specjalnie powołany społeczny komitet, w którego działalność szczególnie wkład wniosło Towarzystwo Miłośników Ziemi Augustowskiej, a w liczbie jego członków dr Jerzy Górewicz, jeden z inicjatorów uroczystości jubileuszowych, a zwłaszcza powiązania ich z konsekwentną i skuteczną ochroną cennego zabytku.

Jerzy Jasiuk

PRACE NAD HISTORIĄ STOWARZYSZEŃ TECHNICZNYCH

W 1972 r. wznowiła działalność Komisja Historii Ruchu Stowarzyszeniowego NOT. W jej skład wchodzi przedstawiciele stowarzyszeń naukowo-technicznych

¹ J. Górewicz, B. Orłowski: *Kanał Augustowski, jego dzieje i przyszłość*. Towarzystwo Miłośników Ziemi Augustowskiej, Augustów 1973 ss. 144.

zrzeszonych w Naczelnej Organizacji Technicznej, placówkach naukowych oraz Muzeum Techniki.

W obecnej kadencji Komisja współpracuje ściśle z istniejącą w Muzeum Techniki w Warszawie komórką powołaną do badań nad historią stowarzyszeń naukowo-technicznych w Polsce.

Prace Komisji koncentrują się wokół następujących zadań: opracowania form trwałego zabezpieczenia dokumentów i pamiątek dotyczących historii ruchu stowarzyszeniowego NOT; zainicjowania kronik poszczególnych oddziałów wojewódzkich i rejonowych Naczelnej Organizacji Technicznej oraz stowarzyszeń zrzeszonych w NOT; zapoczątkowania publikacji materiałów do historii ruchu stowarzyszeniowego NOT; podjęcia prac nad systematyczną bibliografią wydawnictw NOT.

Komisja wystąpiła do stowarzyszeń naukowo-technicznych z apelem o zabezpieczenie materiałów archiwalnych dotyczących ich historii. W wyniku prac Komisji zgromadzone zostały interesujące materiały obrazujące historię poszczególnych stowarzyszeń, są one obecnie przygotowywane do druku. Opracowany został również wzór karty dokumentacyjnej kartoteki inżynierów polskich.

Krzysztof Mrozowski

POKAZ PRYWATNYCH KOLEKCJI Z DZIEDZINY HISTORII TECHNIKI I KULTURY MATERIALNEJ

Znaczenie kolekcji prywatnych jako czynnika uzupełniającego działalność instytucji państwowych w zakresie gromadzenia i zabezpieczania dóbr kultury jest ogólnie znane. W licznych przypadkach właśnie dzięki pasji i zamiłowaniu indywidualnych kolekcjonerów zachowały się wartościowe dokumenty, dzieła sztuki, pamiątki historyczne. Kolekcje prywatne są też obfitym źródłem zasilającym systematycznie zbiory placówek muzealnych. Istnieje więc społeczne uzasadnienie popierania rozwoju indywidualnego kolekcjonerstwa.

Wychodząc z tego założenia Muzeum Techniki nawiązało współpracę z Warszawskim Kołem Hobbystów, grupującym zbieraczy o bardzo różnorodnych zainteresowaniach, ale m.in. tych, którzy gromadzą przedmioty z dziedziny historii techniki i kultury materialnej (ten stosunkowo nowy kierunek zbieractwa zyskuje sobie stopniowo zwolenników).

Rezultatem nawiązanej współpracy było zorganizowanie na terenie muzeum pokazu indywidualnych kolekcji z tej dziedziny. W imprezie wzięło udział 24 zbieraczy, którzy zaprezentowali fragmenty swoich zbiorów (wystawienie całości wymagałoby powierzchni przekraczającej aktualnie możliwą do wykorzystania na ten cel).

Zakres tematyczny wystawionych zbiorów był szeroki: od zapalniczek, telefonów i zegarków po modele samochodów i pojazdów kosmicznych. Okazało się, że niektóre ze zbiorów z uwagi na swoją zasobność i konsekwentne ukształtowanie mają już charakter reprezentatywnych dla tematu kolekcji np. bogaty i ze znanstwem gromadzony zbiór lamp naftowych Jerzego Hołubca, zbiór zapalniczek Stefana Śmigielskiego, zbiór samowarów Zdzisława Radzikowskiego czy zbiór zegarków Antoniego Rosochackiego, obejmujący m.in. bardzo rzadkie i cenne historycznie obiekty.

Pokaz otwarty 31 marca 1973 r. spotkał się z ogromnym zainteresowaniem publiczności, a także środków masowego przekazu. Spełnił więc swoje zasadnicze